

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЯННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ І БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Олена Ткач

Національний консультант UNIDO

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Організація контролю співпраці із міжнародними організаціями, інституціями та іншими партнерами, та моніторинг впровадження міжнародних проектів і Україні.
2. Стан реформ у сфері захисту довкілля і боротьби зі зміною клімату.
3. Особливості сприяння міжнародних організацій захисту довкілля і боротьби зі зміною клімату на прикладі проектів Організації Об'єднаних націй з промислового розвитку (ЮНІДО).
4. Приклади. Висновки.

Основними напрямками співробітництва міжнародними організаціями є: 3

- охорона біологічного різноманіття
- охорона транскордонних водотоків і міжнародних озер
- зміна клімату
- охорона озонового шару
- охорона атмосферного повітря
- поводження з відходами
- оцінка впливу на довкілля
- стале споживання і виробництво

Повноваження і взаємодія:

- ПКМУ від 13.09.2002 № 1371 "Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна
- ПКМУ від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги»

Примітка. Під час аналізу національного законодавства в міжнародній діяльності, необхідно враховувати, що норми міжнародного права превалюють над національним законодавством.

- ПКМУ від 13.09.2002 № 1371 "Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна"
- Політичний координатор співробітництва з ГЕФ
- Операційний координатор співробітництва з ГЕФ і відповідає за загальну координацію виконання міжнародних конвенцій та угод у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організація контролю міжнародного співробітництва

- Перелік напрямків співробітництва
- Перелік нормативно-правових актів, відповідно до яких здійснюється співробітництво
- Перелік міжнародних організацій та установ. Фінансові зобов'язання країни. Правове, політичне і економічне обґрунтування доцільності
- Який орган відповідальний за сплату внесків
- Перелік проектів, які було реалізовано за період, їх аналіз
- Контактні особи /координатори (focal points) та їх повноваження
- Календар заходів
- Необхідна підтримка з боку держави

Організація моніторингу

- Перелік міжнародних конвенцій, протоколів та інших міжнародних угод, в рамках яких здійснюється співробітництво.
- Перелік ЦОВ, з якими здійснюється співробітництво по кожному напрямку із зазначенням контактних осіб (від міжнародної організації та української сторони).
- Стан виконання фінансових зобов'язань країни. Обсяг отриманої допомоги за період.
- Перелік проектів, які було реалізовано або реалізується за період , їх аналіз
- Установчі наради (ФП), плани робіт, Керівні комітети (Steering Committee), робочі групи, заходи з імплементації, звітування

Результати допомоги розвитку

Стан реформ у сфері захисту довкілля і боротьбі зі зміною клімату і актуальна екологічна політика

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Попередження негативних наслідків зміни клімату

Мета реформи:

- попередження негативних наслідків зміни клімату
- адаптація до зміни клімату та збереження озонового шару шляхом вдосконалення державної політики для досягнення сталого розвитку держави
- створення правових та інституційних передумов для забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку за умови економічної, енергетичної та екологічної безпеки і підвищення добробуту громадян

Ключові результати:

- Ратифіковано: Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Кіотський протокол до неї, Паризька угода, Віденська конвенція про охорону озонного шару та Монреальський протокол про речовини, що руйнують озонний шар;
- Схвалено та направлено до Секретаріату Рамкової конвенції ООН про зміну клімату перший національно-визначений внесок України до Паризької угоди;
- Прийнято Закон України від 12.12.2019 №337-IX «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»;
- Прийнято Закон України від 12.12.2019 №376-IX «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами»;
- Схвалено Стратегію низьковуглецевого розвитку України на період до 2050 року;
- Схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року;
- Затверджено План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату.

Цілі та завдання реформи:

- Розроблення та схвалення другого національно-визначеного внеску України до Паризької угоди
- Затвердження комплексного Національного плану з енергетики та зміни клімату на 2021–2030 роки.
- Прийняття нормативно-правових актів на виконання Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»
- Прийняття нормативно-правових актів на виконання Закону України «Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами»

Над реформою працюють :

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- Міністерство енергетики України
- Верховна Рада України
- Кабінет Міністрів України
- Європейський банк реконструкції та розвитку,
- ПРООН
- Світовий банк
- Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ)
- Європейська комісія
- Офіс реформ КМУ

Забезпечення ефективного та безпечного управління відходами

Мета реформи:

- створення належної інфраструктури об'єктів управління відходами, покращення стану навколишнього природного середовища, санітарного та епідемічного благополуччя населення
- Зменшення розмірів утворення відходів та обсягів накопичення відходів на полігонах і сміттєзвалищах, збільшення обсягів сортування та рециклінгу відходів, стимуляція використання безвідходних та екологічно безпечних технологій

Ключові результати:

- Схвалено Національну стратегію управління відходами до 2030 року
- Затверджено Національний план управління відходами
- Створено Координаційну раду з питань реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року
- Супроводжуються у Верховній Раді України ключові законопроєкти: «Про управління відходами», «Про відходи електричного та електронного обладнання», «Про батареї і акумулятори»
- Затверджено наказом від 12.04.2019 № 142 Методичні рекомендації з розроблення регіональних планів управління відходами
- Методичні рекомендації розроблені для регіонів України з метою підготовки ними власних регіональних планів – практичних посібників управління відходами в областях, які мають стати інвестиційними планами

Цілі та завдання реформи:

- Супроводження розгляду у Верховній Раді України ключових для реформи законопроектів
- Розроблення та подання Уряду документів щодо утворення центрального органу виконавчої влади з питань управління відходами
- Розроблення регіональних планів управління відходами
- Створення інформаційного центру для збору, оброблення, аналізу та поширення інформації про управління відходами

Над реформою працюють :

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України,
- Міністерство розвитку громад та територій України
- Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
- Міністерство охорони здоров'я України
- Кабінет Міністрів України
- Офіс реформ КМУ
- Верховна Рада України

Над реформою працюють :

- *Асоціація поводження з небезпечними відходами*
- *Громадська Рада при Міндовкілля*
- *проект ГЕФ- ЮНІДО «Регіональний демонстраційний проект для координованого управління видаленням з обігу озоноруйнуючих речовин (ОРР) і стійких органічних забруднювачів (СОЗ) в Україні, Білорусі, Казахстані та Вірменії»,*
- *«Асоціація «Вторма», Українське виробничо-екологічне об'єднання із заготівлі та використання вторинних матеріальних ресурсів*
- *Швейцарсько-український проект – підтримка децентралізації в Україні (DESPRO)*
- *Американська торговельна палата в Україні*
- *Екореконструкція, Екодія, «Україна без сміття», «Мама-86», Національний екологічний центр України, «Батарейки, здавайтеся!», «Чиста країна», та ін.*

ДОВІДКОВО

Наразі є наявними:

- національні посібники "Кращі європейські практики управління відходами" та «На шляху зеленої економіки: модель сталого споживання та виробництва»
- та посібники ЮНІДО «Економіка замкненого циклу та Монреальський протокол», «Підходи та практики ресурсоефективного виробництва»

У посібниках описано європейські тенденції з належного і цивілізованого управління відходами, наведено найкращі європейські практики запобігання утворення, повторного використання та перероблення відходів, акцентовано увагу на доцільності як економічній, так і природоохоронній спалювання відходів, наведено приклади втілення принципів циркулярної економіки.

- http://epl.org.ua/.../up.../2019/07/Krashchi_ES_praktuku_NET.pdf
- https://www.ecolabel.org.ua/images/page/dovidnyk_ssp.pdf
- https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-05/Publication_WEB_singlepages.pdf
- <http://recpc.kpi.ua/images/materials/Primer%20ukr.pdf>

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

- Розширення нормативно-правової бази співробітництва між Україною та ЄС
- Співпраця у рамках Угоди про заснування Енергетичного Співтовариства
- Залучення міжнародної технічної допомоги
- Використання інструментів Twinning та Taieх
- Участь у підкомітеті №4 «Енергетика, транспорт, ядерна безпека та екологія»
- Співпраця у рамках Дунайської стратегії

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Мета реформи:

- розроблення проекту річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на відповідний рік (далі – річна національна програма) згідно із Положенням про річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО, затвердженим цим Указом;
- затвердження заходів з виконання річної національної програми та показників ефективності її виконання;
- координацію діяльності центральних органів виконавчої влади та інших державних органів з моніторингу та оцінювання результатів виконання річної національної програми;
- регулярне інформування громадськості про хід та результати виконання річної національної програми.

Особливості сприяння міжнародних організацій захисту довкілля і боротьбі зі зміною клімату на прикладі Організації Об'єднаних націй з промислового розвитку (ЮНІДО).

- створена у 1966 році згідно з резолюцією 2152 (XXI) ГА ООН як автономна організація в рамках ООН (штаб-квартира у Відні)
- з 1 січня 1986 року UNIDO набула статусу спеціалізованої установи ООН; на кінець 2018 – **168 держав представлені в UNIDO***
- мета / мандат UNIDO: сприяння промислового розвитку та прискореній індустріалізації країн, що розвиваються шляхом мобілізації національних і міжнародних ресурсів
- Пріоритети:
 - скорочення бідності шляхом підвищення продуктивності
 - розвиток торговельних можливостей
 - енергетика та довкілля

* Україна має членство в UNIDO з 1985

Директорат захисту довкілля і енергетики

Синергія багатосторонніх екологічних угод включає положення, що стосуються технологій та сприяння доступу і передачі:

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) та Паризька угода: погоджено механізм підтримки дій щодо розвитку та передачі технологій для пом'якшення наслідків та адаптації

Стокгольмська конвенція: закликає сприяти використанню найкращих доступних технологій та найкращих екологічних практик (BAT / BEP) для зменшення викидів стійких органічних забруднювачів (СОЗ) від ненавмисного виробництва (сміттєспалювальні фабрики, виробництво алюмінію, відкрите спалювання відходів тощо)

Монреальський протокол і Кігалійська поправка: прийнято рішення про екологічно безпечне знищення банків речовин, що руйнують озоновий шар (ОРР) і сприяють глобальному потеплінню. Багатосторонньому фонду пропонується продовжувати зусилля щодо подальших економічно ефективних проектів знищення банків ОРР із використанням відповідних технологій

Конвенція про біологічне різноманіття (КБР): визнає, що доступ та передача технологій між Сторонами є надзвичайно важливими для досягнення цілей КБР.

Область роботи хімічного кластеру GEF

Область роботи хімічного кластеру GEF містить CO3, OPP, ртуть і стійке управління хімічними речовинами для підвищення злагодженості.

- Виведення з обігу стійких органічних забруднювачів – *Стокгольмська Конвенція*
- Виведення з обігу озоноруйнуючих речовин і поступова заміна речовин що сприяють глобальному потеплінню – *Монреальський протокол і Кігалійська поправка*
- Пілотна діяльність та створення умов по вирішенню питання ртуті - *для підтримки швидкої ратифікації Конвенції про ртуть*
- Пілотна діяльність по хімічним речовинам (та пов'язаним із ними проблемам) Глобального концерну - пов'язані з цілями Стратегічного підходу до міжнародного управління хімічними речовинами (*SAICM*), включаючи відходи електронного і електричного обладнання, хімікати у продуктах та свинець у фарбах

Підтримка виконання так званих «промислових конвенцій»

Мінаматської конвенції
(ECR)

Монреальського
протоколу (MPD)

Стокгольмської
конвенції (SCD)

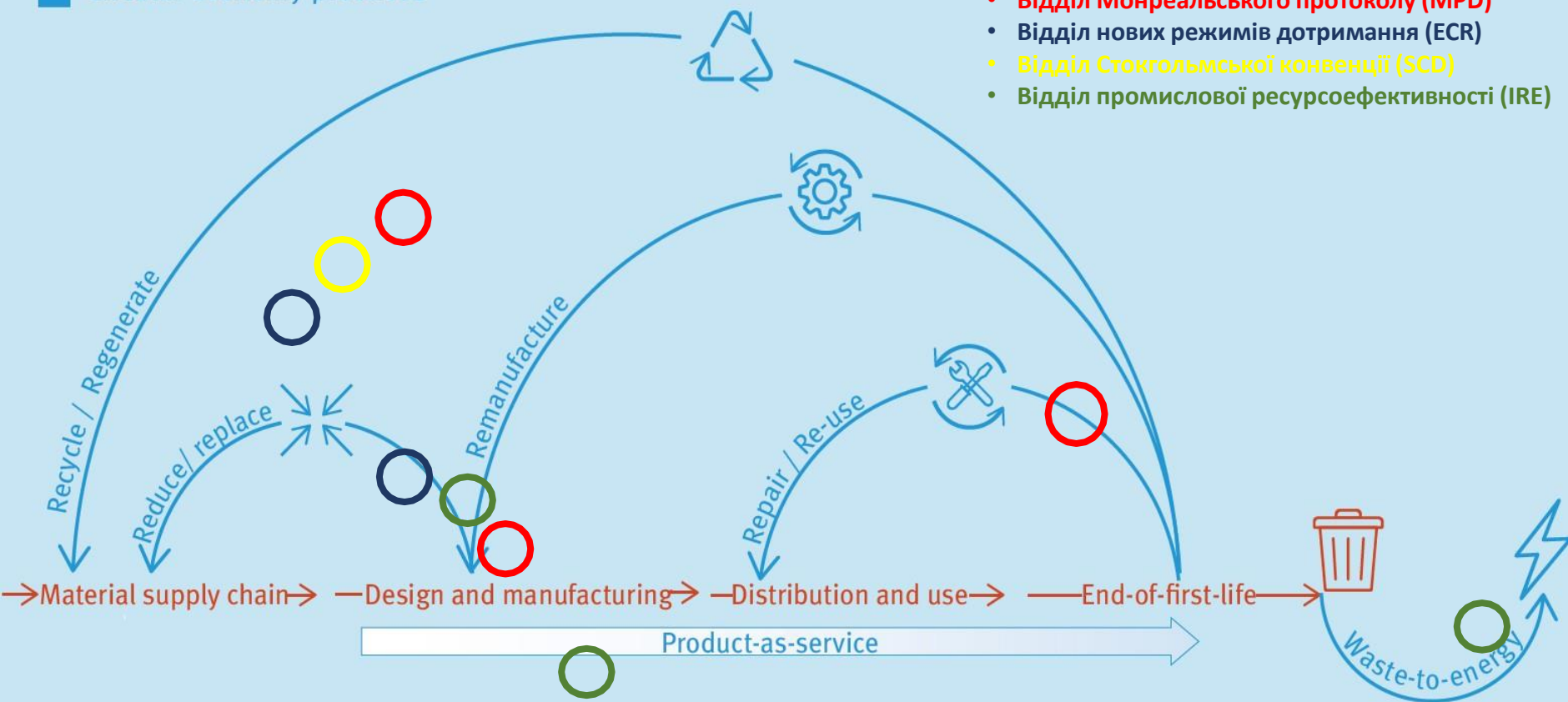
Підтримка переходу до сталого промислового виробництва

Ефективності
промислових ресурсів

- **Економіка замкненого циклу** (включає поводження із пластиком, цементом, ПХБ, СО₂, ОРР, ізоляційними засобами, електронно-електричним обладнанням та обладнанням з обігріву/охолодження, ртуттю та ртуть місткими товарами та обладнанням; викиди від виробництва (сміттєспалювачі, виробництво алюмінію, відкрите спалювання відходів тощо)
- **Еко-індустріальні парки**
- **Енергоефективне та чисте виробництво (РЕЧВ), НДТП**
- **Водоефективність, водоочищення**
- **Доступ до води**

Сприяння розвитку економіки замкненого циклу

- Linear supply chain
- Circular economy practices

Департамент захисту довкілля

- Відділ Монреальського протоколу (MPD)
- Відділ нових режимів дотримання (ECR)
- Відділ Стокгольмської конвенції (SCD)
- Відділ промислової ресурсоефективності (IRE)

РЕЧВ – ЦЕ ПОШУК ШЛЯХІВ ДО СТАЛОГО ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ.

З розвитком промислового виробництва та відчутністю наслідків від забруднення довкілля ставлення людини до природи поступово змінювалося. Постійно відбувався пошук шляхів від актуальних проблем до позитивного результату в напрямку сталого виробництва та споживання.

Можна виділити наступні етапи еволюції підходів до природокористування та захисту навколишнього середовища:

I етап: проблему **вичерпності** природного ресурсу та **забруднення** вирішували **заміною** джерела того ж ресурсу та **розсіюванням** (побудовою високих димових труб для відведення продуктів згоряння в атмосферу або скидання відходів у великі річки та моря, подалі від берегів).

II етап: діяльність спрямовувалась на **захист** природних ресурсів (лісових насаджень, річок та озер, земельних ресурсів) та **контроль** за обсягами викидів та скидів шляхом використання очисного обладнання – «кінцеві технології».

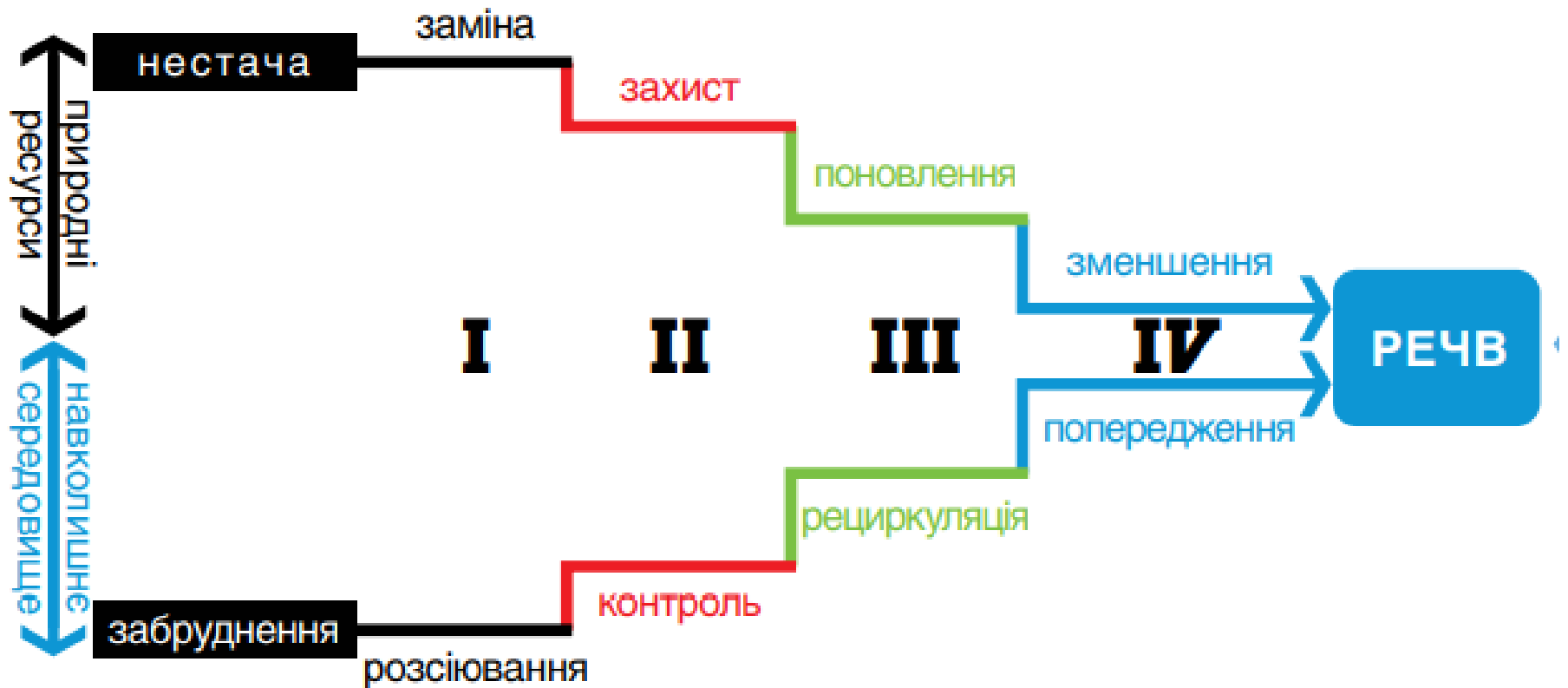
III етап: **відновлення** природних ресурсів та **рециркуляція** (використання відходів в якості повторної сировини).

IV етап: підвищення продуктивності виробництва, **зменшення** обсягів використання природних ресурсів та **попередження** утворення відходів та викидів.

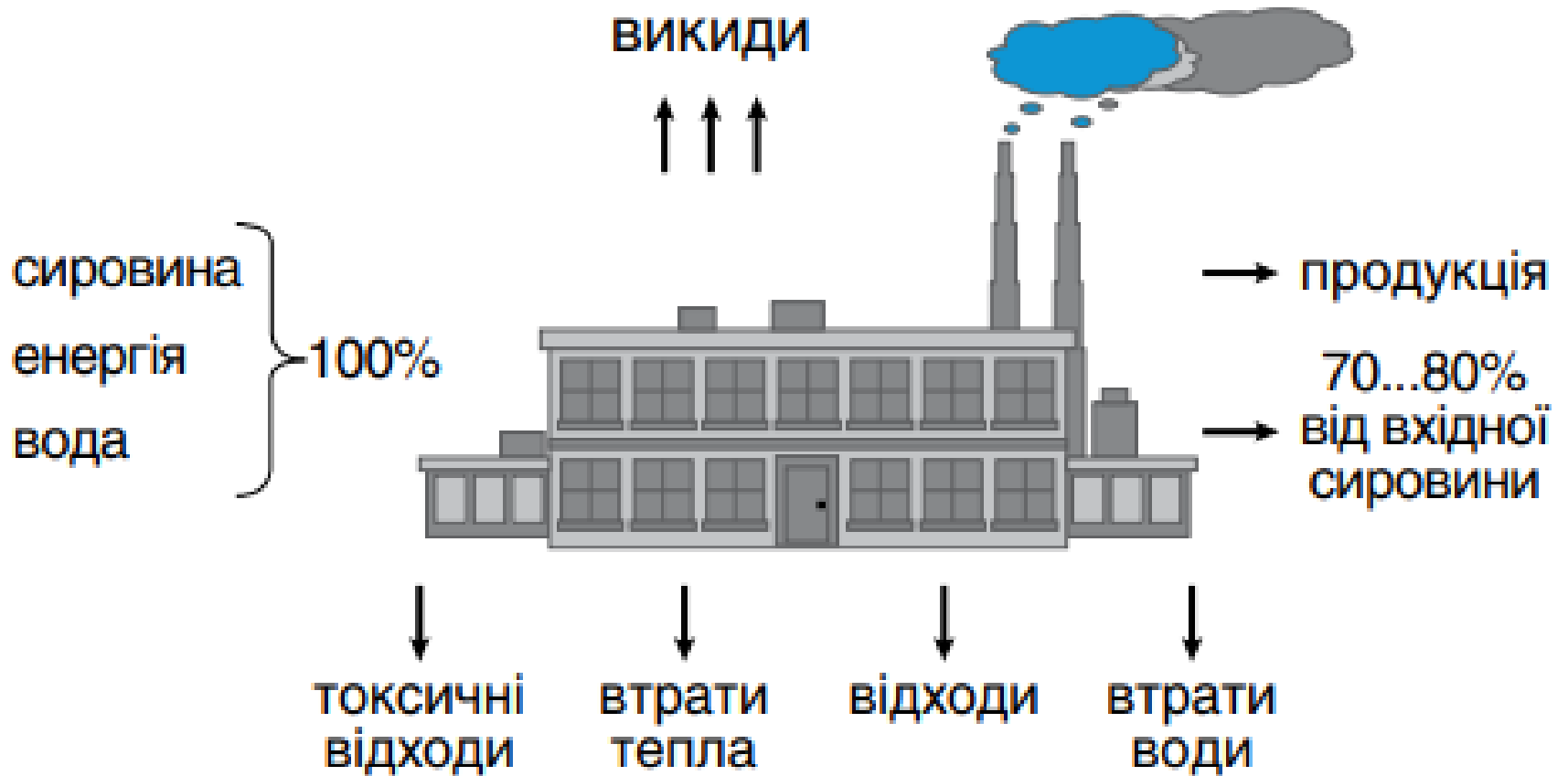
РЕЧВ. <https://youtu.be/Fc1QaVkc2vc> Посібник «Підходи та практики ресурсоефективного виробництва» <http://recpc.kpi.ua/images/materials/Primer%20ukr.pdf>

Еволюція підходів до природокористування

Еволюція підходів до природокористування

ЯКІ ПЕРЕВАГИ ОТРИМУЄ ПІДПРИЄМСТВО?

ЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИРІШУЄ РЕЧВ?

	1. ВИБІР ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ
	2. ДЖЕРЕЛА ПОСТАЧАВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ
	3. ЕФЕКТИВНЕ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ
	4. СКОРОЧЕННЯ ТА БЕЗПЕЧНА УТИЛІЗАЦІЯ ВІДХОДІВ
	5. СКОРОЧЕННЯ ОБСЯГІВ СТІЧНИХ ВОД ТА ЇХ ОЧИЩЕННЯ
	6. СКОРОЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ВИКИДАМИ В АТМОСФЕРУ

МЕТОДИКА ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЧВ

Індустріальні парки — це облаштовані майданчики для розміщення промислових підприємств.

Закон України «Про індустріальні парки» від 13.02.2020р. (1)

**Створюється на строк не менше ніж 30 років.
Управляють спеціальні керуючі компанії.**

Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки, 2554а-д і 2555а-д. (2)

Умови пільг:

- працевлаштувати більше 30 людей з зарплатою вище трьох мінімальних;
- основною діяльністю має бути переробне виробництво.

1) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>

2) http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58869;

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58867

Технопарки — це більше про концентрацію наукових знань і фінансових ресурсів задля розвитку інновацій.

Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 05.12.2012

Керівний орган - юридична особа - один з учасників технологічного парку

Умови пільг:

відповідають визначеним законодавством пріоритетам і спрямовані на промислове виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної та інноваційної продукції і насичення нею внутрішнього ринку та забезпечення експортного потенціалу держави

Кластери - це майданчики для співпраці місцевих гравців — інститутів, інвесторів, виробників, сервісних компаній, місцевої влади тощо.

Локалізація є важливим принципом кластеру, але головнішим є наявність горизонтальних зв'язків між всіма зацікавленими сторонами.

РОЗШИРЕНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИРОБНИКА

існуючі системи

Система колективної відповідальності

Реалізується в ЄС (оператор НУО)

Змішані системи (колективна система+держані інституції)

Реалізується в Угорщині, США, Японії, Німеччині

Кліринговий фонд

Реалізується в Сербії, Великій Британії, Швейцарії, США

(оператор державний банк)

Реалізується на етапі підготовки вступу до ЄС

Державне агенство

Реалізується в Білорусі (оператор міністерство ЖКГ)

Приватне агенство

Реалізується в Казахстані

(оператор РОП на засадах державно-приватного партнерства)

- створення екологічно чистого середовища для комфортного та безпечного проживання громадян
- можливість отримання компенсації утилізатором за переробку та утилізацію відходів.
- переробка відходів перетворення на енерго ресурсів та вторічне використання
- створення бізнес процесу з утилізації та створенням інвест клімату

- розширена відповідальність виробника
- еко збір за вироблену і введenu в обіг на території України
- прозорість і відповідальність перед суспільством
- перехідність коштів

еко збір

наповнення фонду

принцип

Клірингова установа(фонд)

розподіл коштів

- популяризація серед населення - ско культура
- історичні відходи
- створення умов для громадянина
- сертифіковані промислові підприємства - кінцевий утилізатор відходів
- екологічні проблеми
- зберігання
- логістика
- збір

оператор РОП

- електронна системи моніторингу
- контроль виконання - кінцевими ріцїпіснтами
- адміністрування фінансів

Держава (міністерство екології та енергетики)

- контроль за прозорим використанням коштів
- комунікація з громадянами
- створення системи погодження з відходами
- впровадження системи
- законодавче регулювання
- еко дизайн

громадяни України

- прозора система
- в реальному часі бачить вирішення екологічних проблем ОТГ в Україні

**Виконавчий орган
Клірингового центру**

Правління

Наглядова рада

Зношені акумулятори та батареї

Відпрацьовані мастила

Зношені шини

Багатшарові матеріали

Сонячні панелі

Вітрогенератори

Електричне і електронне обладнання

Пластик

Папір

Скло

Автомобілі

Металева упаковка та упаковка від хімічних засобів

Товари:
- текстиль
- деякі будівельні матеріали
- клей;
- фарби;
- харчові мастила, ітп.;

Внески від виробників/імпортерів

Підрозділ Центрального клірингового центру

Щоквартальне підтвердження вартості і верифікація запитів на:

Збір

Сортування

Переробку

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

GLOBAL ENVIRONMENT FACILITY
INVESTING IN OUR PLANET

Проект:

GEF/UNIDO регіональний демонстраційний проект «Координоване управління видаленням з обігу озоноруйнуючих речовин (ОРР) і стійких органічних забруднювачів (СОЗ) в Україні, Білорусі, Казахстані та Вірменії» https://youtu.be/0COn_ppmUFA

Бенефіціар
проекту

**Міністерство
захисту довкілля
та природних ресурсів
України**

Партнер проекту в
Україні:

ТОВ «Фабрика агрохімікатів»
корпорація **UKRAVIT**

МЕТА ПРОЕКТУ

в контексті проектних завдань, сприяти Бенефіціару,
і з урахуванням потреб підприємства-реципієнта

У нарощуванні інституційного потенціалу на державному та регіональному рівні (в обраних регіонах), удосконаленні та розвитку нормативно-правової бази для екологічно обґрунтованого управління СОЗ і ОРР;

Створенні системи управління відходами ОРР і СОЗ, включаючи їх збір, зберігання, транспортування і остаточне видалення;

Об'єднанні в єдину регіональну мережу національних систем збору, зберігання і транспортування відходів ОРР і СОЗ;

Створенні потужностей для утилізації та видалення відходів ОРР і СОЗ.

ПАРТНЕР ПРОЕКТУ

в контексті проектних завдань

Отримує: міжнародну безоплатну технічну допомогу у вигляді промислового обладнання «під ключ»:

- виробнича лінія з переробки холодильних, морозильних приладів та кондиціонерів, потужністю 25 ХП/год

- інсінераторна піч, потужністю 30-50 кг/год, з метою створення на його базі інфраструктури із видалення та подальшого знищення ОРР та збору й утилізації СО₂)

ПАРТНЕР ПРОЕКТУ

в контексті проектних завдань

Забезпечує:

- співфінансування 1:4
- дозвільні документи, земельно-технічна база, інженерно-технічні комунікації та комплекс інженерно-будівельних робіт
- кваліфікований персонал
- ефективне використання наданого промислового обладнання
- забезпечення необхідного об'єму сировини,
- створення інфраструктури для реалізації переробленої продукції на ринку
- забезпечення фахової участі у створенні системи управління відходами
- Звітність у прийнятній для донора формі

Висновки

Ключові підходи до досягнення ЦСР можна узагальнити наступним чином:

1. Споживати менше: загальні витрати на споживання скорочуються, приводячи в кінцевому результаті до скорочення споживання ресурсів в економіці.
2. Робити більш розумний споживчий вибір: загальний рівень споживання не знижується, але зміни в способі життя можуть викликати зміни моделей споживання.
3. Виробляти і споживати більш ефективно: моделі споживання по суті залишаються незмінними, але товари та послуги виробляються і споживаються із застосуванням таких технологій, які дозволяють скоротити споживання ресурсів і викиди, наприклад, за рахунок підвищення довговічності / терміну служби товарів і послуг.

ЗАВДАННЯ

Спираючись на матеріали лекції запропонувати приклад концепції проекту, мета якого сприяння розвитку циркулярної економіки в Україні і який буде враховувати принципи взаємозв'язку між конвенціями/протоколами, проектами/програмами, і передбачатиме партнерство з боку ГО чи приватного підприємства (із фокусом на малий на середній бізнес).

Дякую за увагу!

Олена Ткач

Національний консультант UNIDO